

Med staden som kuliss
Ungdomars berättelser om att vara i polisens sökarljus i
Göteborgs socialt utsatta områden

Examensarbete i sociologi 15 hp

Jan Palmén

Handledare: Mattias Wahlström

Januari 2010

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Mattias Wahlström för hans inspirerande råd, fasta hand och vägledning genom arbetet med denna uppsats. Jag vill även tacka alla deltagare i fokusgrupperna som på ett generöst och engagerat sätt delat med sig av sina livsberättelser. Ett särskilt tack vill jag rikta till er som hjälpte mig med att få kontakt med respondenterna men som jag inte kan nämna av anonymitetsskäl, men ni vet vilka ni är. Tack också till Emil Östlund och Madeleine Carlson för att ni varit sådana fantastiska bollplank och lyssnare under arbetsprocessen. Jag vill också tacka Enrico som gav mig idén till analysmetodens filmmetafor genom att berätta om filmer som ungdomarna inspireras av.

Till sist vill jag tacka Hanna. Utan dig och ditt ovärderliga stöd hade jag aldrig kunnat slutföra denna uppsats.

Jan Palmén

Göteborg, januari 2010

Abstract

Titel: Med staden som kuliss. Ungdomars berättelser om att vara i polisens sökarljus i Göteborgs socialt utsatta områden.

Författare: Jan Palmén

Handledare: Mattias Wahlström

Examinator: Micael Björk

Typ av arbete: Examensarbete i sociologi

Tidpunkt: Höstterminen 2009

Antal tecken inkl. blanksteg: 58414 (totalt inklusive bilagor: 75051)

Syfte och frågeställningar: Det övergripande syftet med denna uppsats är att undersöka faktorer som kan leda till att ungdomar i Göteborgs socialt utsatta stadsdelar känner sig utpekade som potentiella brottslingar av polisen. Detta görs specifikt genom att beskriva, analysera och försöka förstå dessa ungdomars föreställningar om den egna stadsdelen och polisen och hur gruppinteraktioner påverkar dessa föreställningar. Frågeställningarna lyder: - Vilka föreställningar har ungdomar i Göteborgs socialt utsatta stadsdelar om a) polisen, b) sin relation till polisen och c) den egna stadsdelen och dess invånare? - Hur förhandlas dessa föreställningar i gruppsammanhang?

Metod och material: En kvalitativ studie baserad på fyra fokusgruppsintervjuer med ungdomar från några av Göteborgs socialt utsatta stadsdelar. Genom narrativ analys tolkades återkommande tematiska mönster och föreställningar inom och mellan grupperna.

Huvudresultat: Resultatet av denna studie visar att ungdomar upplevde polisens riktade arbete mot Göteborgs socialt utsatta områden som provocerande eller kränkande. Polisens ökade närvaro i deras bostadsområden förstärkte bilden av den segregerade och kriminella förorten och gav inte per automatik mer laglydnad.

Nyckelord: ungdomar, riktat polisarbete, Göteborg, segregation, narrativ

1. BAKGRUND.....	5
2. PROBLEMFORMULERING, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	6
2.1. Problemformulering.....	6
2.2. Syfte.....	6
2.3. Frågeställningar.....	6
3. AVGRÄNSNINGAR.....	6
4. BEGREPPSDEFINITIONER.....	7
5. TIDIGARE FORSKNING.....	7
6. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	9
7. METOD.....	11
7.1. Metodval.....	11
7.2. Urval.....	11
7.3. Genomförande.....	12
7.4. Analys.....	12
7.5. Kritiska reflektioner.....	13
7.6. Etik.....	14
8. RESULTAT OCH ANALYS.....	15
8.1. Mise-en-scène: den farliga eller tråkiga förorten.....	15
8.2. Dramat.....	17
8.3. Den spännande thrillern.....	20
8.4. Föreställningens grupprocesser.....	23
9. SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	26
10. VIDARE FORSKNING.....	27
11. REFERENSER.....	28
12. APPENDIX.....	31
12.1. Intervjuguide.....	31
13. POPULÄRVETENSKAPLIG FRAMSTÄLLNING.....	33

1. Bakgrund

Om och hur etnicitet ska förstås som en riskfaktor för kriminalitet är en ofta diskuterad fråga inom kriminalforskningen och i den kriminalpolitiska debatten. En fråga har varit om och hur poliser och säkerhetspersonal låter människors etniska bakgrund utgöra grund för riskbedömningar och därmed styra vilka som stoppas och kontrolleras. Denna praktik har kallats för *ethnic profiling* och har fått en ökad internationell uppmärksamhet efter terrorattacken i New York den 11 september 2001 (Goodey 2006, s 207).

Detta *intensivt riktade polisarbete* och dess brottspreventiva effekter har ifrågasatts och till och med påståtts vara kontraproduktivt (exempelvis Harcourt 2007, s. 147). Kritiker har menat att praktiken baseras på stereotyper om kriminalitet och rasism inom polisen (Glover 2007, s. 239). Enskilda men medialt uppmärksammade fall fått stå som exempel på fördomar och rasism inom polisen. Ett känt exempel från USA är när den afroamerikanske Rodney King 1991 blev misshandlad av poliser (Glover 2007, s. 239).

I Sverige hamnade några svenska polisers nedsättande och kränkande språk om ungdomar med utländsk bakgrund på videoband i samband med oroligheter i december 2008 i den invandrartäta stadsdelen Rosengård i Malmö. Det blev förstasidesstoff. Detta föranledde Rikspolisstyrelsen att tillsätta en utredning om attityd- och bemötandeproblem inom polisen (Westin & Nilsson 2009). Inom svensk forskning har strukturell och institutionell diskriminering inom framförallt rättsväsendet utretts och diskuterats. Den svenska kriminalpolitiska debatten har periodvis varit infekterad och handlat om hur invandrares statistiska överrepresentation i brottsstatistiken ska tolkas (exempelvis SOU 2005:56; Granér 2004; Brå 1996:2, SOU 2006:30).

I Göteborg har debatten ofta handlat om den etniska segregationen. Massmedia har målat upp en bild av att det gängrelaterade våldet har ökat och vissa stadsdelar har pekats ut som hemvist åt och rekryteringsbas för tungt kriminella gäng. Underrättelseroteln i Västra Götaland konstaterade 2005 i en rapport om rekrytering till kriminella gäng i Göteborg att den typiske riskpersonen är en ung invandrarkille som bor i ett segregerat område, i närheten av grovt kriminella och som kom till Sverige som liten eller är barn till invandrare (Polismyndigheten i Västra Götaland 2005, s. 39). Enligt Rikspolisstyrelsens rapport *Problembild 2011* utgör den organiserade brottsligheten genom sina kriminella grupperingar och gäng i de större städernas förorter en nationell hotbild (RKP rapport 2009:1). Speciella brottsförebyggande insatser har genomförts i Göteborg och fler planeras eller genomförs, som till exempel utplaceringen av områdespoliser i projekt TILLIT (Polismyndigheten i Västra Götaland 2006).

2. Problemformulering, syfte och frågeställningar

2.1. Problemformulering

Oavsett de faktiska omständigheterna så kan föreställningar om att polisen kategoriserar människor i det brottspreventiva arbetet leda till samhällsproblem. En upplevd diskriminering på grund av etnicitet, grupptillhörighet, ålder, kön eller klass kan på ett negativt sätt påverka människors tilltro till polisen och samhället. Den kan bidra till att ytterligare stigmatisera och stereotypifiera redan problemstämplade områden och befolkningsgrupper samt öka rädslan för vissa platser och människor (Pain 2001, s. 906; Uhnöo 2009). Å andra sidan kan bättre kunskaper om upplevd diskriminering ge bättre möjligheter till ett effektivt och uppskattat polisarbete.

Den yngre befolkningen spenderar en större andel av sin tid i den urbana miljön än andra åldersgrupper och exponeras oftare för riskabla och hotfulla situationer (Uhnöo 2009, s. 7). Det gör också att de oftare än andra befinner sig i situationer och på platser dit polisen riktar sitt sökarljus i spaningen efter potentiella rekryter till gängkriminalitet. I brytningstiden mellan barndom och vuxenliv formas den vuxna människan och de föreställningar om polisen och samhället som växer fram kan följa med upp i vuxen ålder. Därför är det viktigt att undersöka vilka föreställningar ungdomar i Göteborgs socialt utsatta stadsdelar har om polisen.

2.2. Syfte

Det övergripande syftet med denna uppsats är att undersöka faktorer som kan leda till att ungdomar i Göteborgs socialt utsatta stadsdelar känner sig utpekade som potentiella brottslingar av polisen. Detta vill jag göra specifikt genom att beskriva, analysera och försöka förstå dessa ungdomars föreställningar om den egna stadsdelen och om polisen, samt hur gruppinteraktioner påverkar dessa föreställningar.

2.3. Frågeställningar

- Vilka föreställningar har ungdomar i Göteborgs socialt utsatta stadsdelar om a) polisen, b) sin relation till polisen och c) den egna stadsdelen och dess invånare.
- Hur förhandlas dessa föreställningar i gruppsammanhang?

3. Avgränsningar

Denna uppsats är geografiskt begränsad till socialt utsatta områden i Göteborg.

4. Begreppsdefinitioner

Göteborgs socialt utsatta stadsdelar: Stadsdelar i Göteborg som har låg socioekonomisk status och besvärliga strukturella levnadsförhållanden, som till exempel många öppet arbetslösa, låg andel eftergymnasial utbildning, höga ohälsotal, stort antal socialbidragstagare, låg inkomst, hög andel unga invånare och utomlands födda invånare. Dessa stadsdelar sammanfaller i stort med de stadsdelar som enligt polisen har den mest omfattande rekryteringen till de organiserade kriminella gängen i Göteborg, och därför befinner sig i polisens sökarljus än oftare än andra stadsdelar. Gunnared, Bergsjön, Biskopsgården, Lärjedalen, Kortedala, Backa och Lundby pekas ut som sådana stadsdelar (Polismyndigheten i Västra Götaland 2005, s. 37-38).

Invandrare: Begreppet är omstritt och svårtolkat. I denna text avses dock en person som antingen är utländsk medborgare, utrikes född eller född i Sverige av inflyttade föräldrar.

5. Tidigare forskning

Begreppet ethnic profiling är flitigt diskuterat och etnisk diskriminering inom polisens operativa verksamhet är väl belyst inom såväl svensk som internationell forskning. I USA har undersökningar gjorts som visar att svarta och latinamerikaner oftare kontrolleras av polisen än vita och i Storbritannien har studier visat att etniska minoriteter utsätts för en mer omfattande polisiär kontroll än den vita majoriteten (exempelvis Glover 2007 och Goodey 2006). Det finns forskning som visar att personer med minoritetsbakgrund även i Norden oftare kontrolleras av polisen (till exempel Holmberg 2003, Sollund 2006 och Finstad 2000). Som skäl till denna polispraktik anges ofta statistik som visar på etniska minoriteters och invandrades överrepresentation i brottsstatistiken (exempelvis Brå 1996:2, Sarnecki 2006, Goodey 2006, s. 207). Dessa minoritetsgrupper betraktas därmed utgöra en större brottslig risk och drar därför till sig polisens sökarljus (Harcourt 2007, s. 147; Granér 2004; Russell-Brown 2007). Björk (2009) pekar på den komplexitet som finns i Göteborgs etniskt segregerade miljonprogramsområden och som polisen måste klara av hantera i sitt arbete. I dessa områden förekommer negativa föreställningar om polisen vilka skapar svårigheter att utöva det brottspreventiva arbetet med att förhindra rekrytering till kriminella gäng och strypa illegala näringsverksamheter. Bland invånarna i dessa områden, menar Björk, finns hederskänslor och oberoendeideal som leder till grupprocesser som ökar misstron till polisen. Föreställningar om polisen och grupprocesser påverkar därför inte bara tilltron till polisen utan får också inverkan på polisens möjligheter att utföra arbetet.

Trots den omfattande polisforskningen så finns det få studier om hur de som utsätts för diskrimineringen eller profileringen själva upplever eller beskriver den. I en amerikansk studie gjord av Weitzer & Tuch (2002) konstaterades att det fanns ett samband mellan etnicitet och tidigare personlig erfarenhet av ethnic profiling och en negativ uppfattning om denna praxis (Weitzer & Tuch 2002). I Sverige har *Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering* genomfört en undersökning baserad på hearingar och fokusgruppsintervjuer med invånare i socialt utsatta områden i Malmö, Göteborg och Stockholm. Deltagarna kritiserade polisen för generaliseringar och demonisering av boende i dessa områden (SOU 2005:69). I Sverige har Abby Peterson (2008) observerat möten och interaktioner mellan poliser och ungdomar i socialt utsatta områden. Hon såg skillnader i hur olika yrkeskategorier av poliser interagerade med ungdomarna. När polisarbetet handlade om att visa auktoritet och om att definiera makt blev mötet med ungdomarna ofta konfrontation och maktdrama på mikronivå. När poliser undvek konfrontation och maktkamp kom interaktionen mer att liknade vardagliga mänskliga möten (Peterson 2008).

Sociologisk och kriminologisk forskning har länge haft ett stort intresse för det gatuorienterade ungdomslivet. I början av 1900-talet studerade forskare i den så kallade *Chicagoskolan* de stora grupper av unga immigranter som sökte sig till staden och som la grunden för kulturmöten och krockar. Elijah Anderson (1999) för traditionen vidare när han beskriver det tuffa livet i innerstadsghettoen i amerikanska storstäder. För att leva i denna miljö krävs kunskap i gatans kod, *code of the street*, och de skötsamma, speciellt ungdomar, tvingas anpassa sig till koden. På gatans skådeplats, *staging areas*, visar man att man inte är den som viker ner sig. På så sätt erhålls den skyddande och eftertraktade respekten från omgivningen (Anderson 1999, s. 35-72; Anderson 2002, s. 1533). Abby Peterson har tillsammans med Lennart G. Svensson och Tobias Addo (2003) studerat ungdomars gruppbyggande i ett svenskt förortssammanhang. Undersökningen visade att mycket av ungdomarnas tillhörighet skapades i grupp-sammanhanget (Peterson, Svensson & Addo 2003).

6. Teoretiska utgångspunkter

En central tankegång i många interaktionistiska perspektiv är den man brukar kalla Thomas teorem: ”If men define situations as real, they are real in their consequences” (Thomas & Thomas 1928, s. 572, se Heidegren & Wästerfors 2008, s. 49). Denna princip hjälper oss att förstå hur blotta uppfattningen om en plats eller person som farlig får människor att agera som om det är farligt och ta till försiktighetsåtgärder. Den som tror att något är farligt sprider också denna uppfattning vidare till andra. En viktig teoretisk utgångspunkt för denna studie är att för ungdomar, som ofta befinner sig i ett gruppsammanhanget, är interaktionen inom och mellan grupper starkt bidragande till att definiera situationer och livsvillkor.

I interaktionen och samspelet med andra försöker vi medvetet och omedvetet att styra och kontrollera andras bild av oss. Vi ägnar oss åt det Erving Goffman i sin bok *Jaget och maskerna* (Goffman 1959/1974) kallar *intrycksstyrning*. Goffmans metafor var teatern och han menade att sättet vi presenterar oss på den offentliga scenen också påverkar hur situationen definieras och hur dramat ser ut i sin helhet. Ibland sker detta i samförstånd men det är inte ovanligt att vi försöker hävda vår egen situationsdefinition på bekostnad av andra. Vi signalerar vilka vi kan förväntas vara och vad som kan förväntas hända. Vi är omväxlande aktör och skådespelare, omväxlande publik vars föreställningar då blir mål för styrning och kontroll (Heidegren & Wästerfors 2008, s. 61).

De sociokognitiva processer som får människor att skilja ut vi-gruppen, *ingruppen* från *utgruppen* och sätta den egna gruppen i centrum är ett ofta studerat fenomen. Människor ingår i ett stort antal gruppkonstellationer och mycket av livet formas i dessa kontexter. Grupptillhörighet har stor betydelse för vår sociala identitet. Denna del av en individs självuppfattning härstammar från hennes kunskap om social grupptillhörighet och värdet och den känslomässiga betydelsen av medlemskapet (Tajfel 1978, se Brown 2000, s. 311). Gruppen skapar också gruppkonformitet och normer att följa och mycket av samhällets sociala kontroll utövas i grupper. I gruppsammanhanget kan olika roller och identiteter testas inför öppen ridå. När rollkaraktären tar överhanden och gruppens normer och föreställningar internaliseras kan detta benämnas *självstereotypifiering* (Brown 2000, s. 137-138).

Vi bedömer värdet av vår egen grupp genom att jämföra oss med andra grupper. Resultatet av jämförelsen är viktigt eftersom det indirekt påverkar vår självkänsla. Om vi i något avseende kan anse vår grupp som bättre än utgruppen kan vi sola oss i glansen av gruppens ära. Människans behov av en positiv identitet gör att hon försöker hitta sätt som får ingruppen att skilja ut sig positivt från utgruppen. Tajfel kallar detta fenomen för ”att skapa en positiv särprägel”

(Tajfel 1978, se Brown 2000, s. 312). Diskrimineringen av utgruppen och gynlandet av ingruppen kan alltså kopplas till självkänslan och konflikter med utgrupper kan stärka ingruppen. Tajfels forskning om minimala grupper visade att blotta faktumet att vi tror oss tillhöra en grupp får oss att favorisera denna (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2000, s. 263-265).

Stämplingsteoretikerna sökte orsaker till brottslighet hos det etablerade samhället och dess reaktioner på det som betraktades som avvikande. Genom dess *rule-making capacity*, det vill säga makt att beteckna och fördöma vissa handlingar som brottsliga och kontroll över polismakt och rättsapparat, riktas blickarna mot vissa områden, personer och handlingar som stämplas som kriminella. Howard S. Becker skrev 1963 att ”Avvikare är den som etiketten framgångsrikt placerats på, avvikande beteende är ett beteende som människor betecknar på det sättet” (Becker 2006, s. 22-23). Stigmatiseringen är tung att bära och i gruppen lär man sig metoder att hantera omgivningens skambeläggning. Om en person genom sin grupptillhörighet stämplas som kriminell kan detta påskynda en avvikarkarriär som kan öka brottsbenägenheten och ytterst kan bli en självuppfyllande profetia (Goffman 1971, s. 14; Becker 2006).

7. Metod

7.1. Metodval

Eftersom syftet med denna undersökning var att fördjupa förståelsen av ungdomarnas föreställningar om polisen blev ansatsen *kvalitativ* (Kvale & Brinkmann 2009, s. 41-42). Som metod för att samla in data om ungdomarnas föreställningar om polisen valde jag att genomföra *fokusgruppsintervjuer* med ungdomar från olika socialt utsatta stadsdelar i Göteborg. Fokusgruppsintervju betraktas som en lämplig metod för *explorativa* studier eftersom det ofta uppstår en intensiv kollektiv interaktion som lockar fram spontana, expressiva och emotionella uppfattningar. En individuell intervju kan bli av mer kognitiv art. I grupsammanhanget kan också känsliga eller tabubelagda synpunkter lättare yppas (Kvale & Brinkmann 2009, s. 121, s. 166). Ungdomar lever sina liv och agerar till stor del i grupsammanhang och genom att studera den sociala interaktionen mellan deltagarna kan man få exempel på hur begrepp och föreställningar konstrueras och reproduceras (Peterson, Svensson & Addo 2003; Morgan 1996, s. 139; Wibeck 2000, s. 41-42). Fokusgruppsstudiens avsikt var att lyfta fram ungdomarnas gemensamma och kulturellt förankrade föreställningar, åsikter och värderingar om polisen och deras arbetsmetoder och om sig själva (Wibeck 2000, s. 21, s. 42). Till fokusgruppens svagheter hör de hämmande effekter i form av gruppkonformitet som gruppdynamiska processer kan ge upphov till och moderatorns påverkan på samtalet. Även i andra intervjuformer kan intervjuaren oavsiktligt leda samtalet i en viss riktning (Morgan 1996, s. 140).

7.2. Urval

Genom fyra kvalitativa fokusgruppsintervjuer med sammanlagt 13 ungdomar samlades data in. Respondenterna rekryterades både direkt på skolor och fritidsgårdar och genom tips från personal och fritidsledare. Alla bodde i eller hade nyligen flyttat från något av Göteborgs socialt utsatta områden och de flesta kom från Angered, Bergsjön, Hjällbo eller Backa. Sju av dem var tjejer och sex var killar. Fyra var födda i Sverige av svenska föräldrar, två var födda utomlands och sju i Sverige av utländska föräldrar.

De flesta hade haft någon form av kontakt med polisen tidigare, oftast i form av samtal eller kontroller på gator och torg i det området de bodde. En del hade också mött poliser i samband med att de bevittnat brott. Åtta av de 13 respondenterna var inte enligt egna uppgifter kriminellt belastade, men fem stycken hade någon gång varit misstänkta eller häktats för brott (exempelvis stöld, våld mot tjänsteman, trafikbrott och ordningsbrott).

Ambitionen var att varje fokusgrupp skulle ha en inbördes demografisk, socioekonomisk och utbildningsmässigt homogen sammansättning eftersom detta underlättar gruppens interagerande (Wibeck 2000, s. 28). Sedan kontrollerades för skillnaderna mot de andra jämförbara grupperna (Wibeck 2000, s. 41; Ejvegård 2009, s. 44). Urvalet styrdes av strävan att inom kategorin ungdomar från socialt utsatta områden uppnå skillnader mellan de olika fokusgrupperna. Varje grupp bestod ursprungligen av fyra till fem deltagare, ett antal som bestämdes med hänsyn till den gruppdynamik i stora grupper som leder till behov av tydliga strukturer för att samtalet fungera och till de spänningar som kan uppstå i en liten triad (Wibeck 2000, s. 49-51). Men bortfall på grund av sjukdom, misstänksamhet och krav på ersättning för deltagande gjorde att jag valde att genomföra två av intervjuerna med färre deltagare än planerat.

Fokusgrupp ett bestod av fyra kvinnliga gymnasieelever mellan 18 och 19 år. Grupp två bestod ursprungligen av fyra deltagare men reducerades till två 19-åriga killar som utövade en sport tillsammans. Fokusgrupp tre bestod av fyra killar mellan 17 och 19 år, och grupp fyra av tre 18-åriga tjejer.

7.3. Genomförande

Två intervjuer genomfördes på Göteborgs universitet och två på fritidsgårdar. Ambitionen var att undersöka hur deltagarna själva tog sig an temat *polisen och polisens arbetssätt* och åtminstone inledningsvis genomföra fokusgruppsintervjuerna så ostrukturerat och fritt som möjligt (Kvale & Brinkmann 2009, s. 121-122). Successivt fyllde jag på med följdfrågor och frågor från intervjuguiden och samtalen gled över i en halvstrukturerad form. Så långt som möjligt försökte jag undvika att moderera diskussionen men när samtalet gled iväg från temat eller när inte alla deltog var det ofrånkomligt (jfr Wibeck 2000, s. 45-47). Intervjuernas längd var som regel 60-90 minuter men i ett fall verkade respondenterna tappa intresset tidigare och jag avslutade efter 40 minuter.

7.4. Analys

Redan vid inspelningarna framkom att ungdomarna gärna exemplifierade sina föreställningar och åsikter med berättelser. Vid transkriberingen framkom ännu fler (jfr Riessman 1993, s. 44). Därför kändes det relevant att utveckla en form för *narrativ* analys (jfr Czarniawska 2004). Med *narrativ* avses här en redogörelse för något som har hänt eller en exemplifiering av en tänkt händelse (jfr. Bergström & Boréus 2005, s. 229). Tyngdpunkten i min analys kommer att ligga på tolkning av återkommande narrativa mönster i intervjuerna, men den syftar

också till att göra jämförelser och kontrastera data inom och mellan grupperna (Wibeck 2000, s. 97). Narrativ används för underhållning och kunskapsförmedling men de hjälper också människan att strukturera sina erfarenheter och skapa meningsbärande förståelse och tolkning av omvärlden och händelser (Riessman 1993, s. 21). Narrativen har en central plats inom samhällsvetenskapen, både som resultat av forskning och som kvalitativ data för analys (Czarniawska 2004). De skapar en gemensam social historia där individen kan lokalisera sig själv och sin kultur. Analys av narrativen hjälper oss att tolka förståelseprocesser på såväl individ- som grupp nivå (Bergström & Boréus 2005, s. 224-225). Även avsiktligt partiska berättelser av sociala fenomen påverkar publikens föreställningar om och förväntningar på fenomenet. Narrativ ska därför inte ses som absoluta och objektiva sanningar utan har en föreställningsmässig funktion för berättare och publik.

Narrativ analys fokuserar ofta på strukturer och sekvenser och ett vanligt tillvägagångssätt är att plocka isär berättelser för att hitta dessa strukturer och narrativets centrala historia och diskurs (jfr Chatman 1978). För min analys lånar jag vissa begrepp ur filmens och litteraturens dramaturgiska värld. Det första är *genre* som betecknar den typ av narrativ som berättas. Genren skapar vissa förväntningar på händelseutvecklingen (Corrigan 2004, s. 288-292). Begreppet *mise-en-scène* avser kulisser och allt annat som finns på plats på scenen innan historien börjar spelas upp. Genom att framhäva vissa saker i miljön och inte andra läggs grunden för vilken historia som kan eller bör spelas upp (Corrigan 2004, s. 44-47). För att analysera hur rollerna i narrativen besätts använder jag också begreppen *protagonist* och *antagonist*. Protagonisten är den eller de personer som historien handlar om och som publiken ska sympatisera med. Antagonisten är rivalen som ständigt utgör ett hinder eller hot för protagonisten (Corrigan 2004, s. 226; Israel 1991, s. 222).

Men alla narrativ har inte en dramaturgisk form. En del narrativ är av mer vardaglig karaktär, en del är hypotetiska och en del är ämnescentrerade (Riessman 1993, s. 18; Chatman 1978, s. 19). Den operationella definitionen av narrativ i min urvalsprocess är därför relativt bred och även icke-narrativa utsagor, tillskrivningar, metaforer, beskrivningar och argument har bidragit till att identifiera materialets framträdande teman (Wibeck 2000, s. 100-103).

7.5. Kritiska reflektioner

Det finns fler faktorer som påverkar kvaliteten och reliabiliteten (Ejvegård 2009, s.77). I planeringen för fokusgruppsundersökningar antas ofta att vissa karakteristika är gemensamt inom en av forskaren definierad grupp och andra kännetecken förväntas särskilja grupperna åt. Det finns alltid en risk för bias och segmenteringsproblem när forskaren utifrån sina antaganden

delar upp människor i grupper (Wibeck 2000, s. 52). Det finns andra faktorer som kan påverka validiteten i en fokusgruppsstudie som till exempel att deltagarna bara säger sådant som är socialt accepterat av övriga i gruppen eller utelämnar sådant som är känsligt (Wibeck 2000, s. 121).

7.6. Etik

Samtliga deltagare har anonymiserats för att skydda enskilda individers identitet i enlighet med Vetenskapsrådets (2002) rekommendationer. Därför har det också varit nödvändigt att i några fall ändra på faktauppgifter och bearbeta vissa språkliga karakteristika i citaten. Alla har informerats om att personuppgifter och känsliga uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt. Deltagarnas *informerade samtycket* har inhämtats och de har fått muntlig och skriftlig information om de villkor som gäller för deras deltagande och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet 2002, s. 7-13).

Fokusgrupper skapar en särskild etisk problematik. Under gruppsamtalet kan deltagare komma att dela med sig av känsliga uppgifter och få ta del av andras. Därför har alla uppmanats att inte lämna ut känsliga uppgifter om de övriga gruppmedlemmar och deltagaren har fått förbinda sig att inte yppa eller sprida vidare sådant som andra sagt under gruppsamtalet.

8. Resultat och analys

Resultatet visar att två genrer särskilt ofta representerade i ungdomarnas narrativ, *drama* och *thriller*. Ett drama spelar upp djupa emotionella teman som orättvisor, krig och konflikter, fördomar med mera och utgången är inte sällan olycklig i likhet med den grekiska *tragedin*. I en thriller kännetecknas intrigen av spänning, handlingskraft och av hjältar som tar upp kampen mot den överlägsne skurken och inte sällan besegrar denne i ett lyckligt slut (Corrigan 2004, s. 288-292).

Före ett skådespel kan starta måste skådeplatsen sättas i ordning. Det första av fyra avsnitt handlar därför om *mise-en-scène*. Därefter presenteras i de två följande avsnitten hur denna påverkar konstruktionen av dramer och thrillers och avslutningsvis diskuterar jag grupprocessernas roll i konstruktionen av dessa genrer.

8.1. *Mise-en-scène: den farliga eller tråkiga förorten*

Ungdomarna i fokusgrupperna förstod att deras stadsdelar Bergsjön, Hjällbo, Angered och Backa likt andra socialt utsatta områden hade rykte om sig att vara farliga. I möten med unga från andra stadsdelar blev de varse den vanliga föreställningen att deras område var hemvist åt kriminella och hade en hög brottslighet. Bilden av den farliga förorten spreds via jämnåriga, rykten och massmedier. Skildringarna ansåg man vara överdrivna och de förstärkte en redan stereotyp bild av invandrare som kriminella. Flera respondenter tyckte att massmedier vanligtvis beskrev bråk och våld i socioekonomiskt utsatta områden som typiska inslag för dessa områden medan våld i områden med hög status skildrades som enskilda undantagshändelser. Alla fokusgrupper var överens om att det fanns problem och brottslighet i deras stadsdelar men inte i den omfattning som massmedier gjorde gällande.

- Det kryddas mycket också, dom lägger till. När det blev strömavbrott i Angered så skrev dom i media att det var hundratals ungdomar som var ute och vandaliserade. Hundratals? Det är skitmånga. Jag tänkte när läste tidningen att om hundratals ungdomar hade varit ute och vandaliserat i Angered då hade inte Angered funnits kvar. Sen kom det fram att det var ett gäng på fem till tio killar alltså.

Denna massmediebild menade man påverkade politiker och satte press på polisen att handla kraftfullt och avskräckande mot dessa områdets invånare. Deltagare i en fokusgrupp blev vittne till en händelse där tungt beväpnad polis med skyddsutrustning ingrep mot ett gäng ungdomar som stod och hängde utanför en affär.

- Mitt på dagen kom dom hit med typ snipers och sånt.
- Ja, alltså värsta, som det är USA eller nånting, Harlem, the little Harlem.

Polisens agerande och försiktighetsåtgärder uppfattades som kraftigt överdrivna och man menade att polisen inte förstod att det bara var ett kompisgäng som ”stod och hängde”. Hur polisen tolkade situationen är ett antagande men den tunga beväpningen tyder på att de uppfattade gänget som en risk och situationen som farlig. Andra fokusgrupper menade att ungdomar i dessa stadsdelar på förhand blev dömda av polisen som kriminella.

- Uppdelningen bidrar till att polisen har en sån fucked-up attityd när dom kommer till vissa ställen. Dom har fått en sån bild av samhället; här är överklassen, allt är lugnt, här är underklassen, alla är kriminella och går runt med vapen, vi måste vara mer taggade. När dom är hit är dom på hugget hela tiden, nervösa.

Farlighetsstämpeln på Göteborgs socialt utsatta områden menade ungdomarna skapade frustration inte bara hos de utsatta människorna utan också bland poliserna. Områdenas dåliga rykte smärtade också på andra plan.

- Senast idag pratade jag med en tjej som bor på Redbergsplatsen och hon: -Var bor du? Jag bara: ”-Jag bor i Bergsjön”. Hon: ”-Herregud, jag pratar inte med såna, jag vet hur dom fungerar”. Man är kanske stark som person men man blir ju ledsen när man hör sånt.

Ungdomarna beskrev ofta sina stadsdelar som gråa och tråkiga. Deras mise-en-scène presenterade färglösa och trista kulisser där upplevelser och spänning måste köpas för pengar. Två fokusgrupper lyfte fram att man till och med tvingades betala fem kronor för ett toabesök på Mc Donalds. Både tjejerna och killarna i fokusgrupperna beskrev hur unga därför lockades av de snabba pengar som kriminaliteten erbjöd och någon exemplifierar med boken Snabba Cash (Lapidus 2006). Man menade att det i förorten fanns en gängmentalitet som hjälpte till att förbereda unga på en brottslig karriär.

- Både svenskar och invandrare som bor ute i förorterna, dom som hänger i ett gäng när dom växer upp tillsammans, spelar fotboll på gården när dom är små. Sen börjar dom cykla och nån snor ju en cykel. Sen stjälar nån en barnvagn för att bygga en lådbil. Sen så blir det bara mer och mer. Dom kanske snor en cross eller börjar stjäla motorcyklar, sen är alltihopa igång. Stöld, rån och sånt för att tjäna pengar. Och sen då hänger allihopa på.

De unga hänvisades i stor utsträckning till det egna områdets föreställningar och idéer om lösningar på problem som pengabrist och tristess. I brottspreventivt syfte var det därför viktigt

att sysselsätta ungdomar menade många. Detta såg man inte i första hand som polisens ansvar utan något som skulle kunna skötas av andra myndigheter eller av ideella organisationer.

- Förut i Lövgärdet, så hände också en massa grejer. Sen ”Lugna gatan” kom så har alla lugnat ner sig. Dom har nånting att sysselsätta sig med. Dom går på en massa aktiviteter med ungdomarna och får dom igång.

Bland de som slutat skolan efter årskurs nio och inte fått arbete var tristessen särskilt stor och bristen på pengar var ett ständigt bekymmer. För dem hade livet blivit en lång väntan på den 25:e varje månad när socialbidraget skulle komma. Utsikterna att få jobb utan personliga kontakter beskrevs som marginella och deras uppgivenhet var stor. De flesta av respondenterna var födda i Sverige av utländska föräldrar och kände sig som svenskar. Men när man skulle söka arbete möttes man av arbetsgivare med negativa och stereotypa uppfattningar om invandrare. Ungdomarna menade att människor med främmande namn och svart hår har sämre chanserna att få arbete än blonda Svenssons.

Flera av fokusgrupperna menade att såväl hög som låg i samhället begår brott men i de välbärgade områden får brottsligheten mindre uppmärksamhet än vad den får i förorterna. Många såg polisens prioritering av den fattiga förorten före de välsituerade villaområdena som en klassfråga. När samhället genom sin sociala politik dessutom ökade koncentrationen av människor med sociala, ekonomiska och psykiska problem i redan socialt utsatta områden så förvärrade det en redan svår situationen.

- Om du kommer från en jävligt knasig bakgrund, ifrån krigsländer och så, kommer från ett fucked up-ställe och sätts i ett annat ställe som också är kaos, vart kommer han att söka sig då? Vad är hans chans liksom? Om det är det enda han har sett i sitt liv.

På skådeplatsen fanns förutsättningar för såväl thrillers som dramer. Det var aktörernas tolkningar av mise-en-scène som avgjorde vilken genre som spelades upp. ”Den segregerade staden” fungerade som skådeplats för dramer medan ”den farliga förorten” lämpade sig väl för thrillers. Det fanns också en relation mellan genrerna. När polisen ingrep på den farliga scenen mot ungdomar som stod och hängde konstruerade detta ett drama för ungdomarna som befann sig på den orättvisa scenen.

8.2. Dramat

Det goda ska belönas och det onda ska bestraffas. Det är en vanlig grundläggande moralisk kausalitet som förväntas styra livet och människors tillvaro i såväl traditionell berättarkonst, filmisk dramaturgi som i ungdomarnas narrativ (Israel 1991, s. 221). I många av deras berätt-

telser fanns det förväntningar på moralisk rättvisa och beskrivningar av egen orättvis utsatthet. I dramerna besattes ofta rollen som protagonist, de goda människorna som publiken ska sympatisera med, med ungdomarna själva och okända våldsverkare fick spela antagonister (jfr. Riessman 1993). Ungdomarna berättade bland annat dramatiska historier om poliser som inte kom till undsättning i trängda eller livshotande situationer.

- Några blev knivhuggna i skolan. Och dom ringde ju polisen och dom sega ju sig. Sen, dom ringde ju ambulansen också, ambulansen kom inte förrän efter en timma eller nånting. Och dom blev ju knivhuggna i ryggen. Så det som var tur ju att man hade vårdcentralen då på torget. Och dom hjälpte ju dom. Annars skulle dom ha dött.

I denna genre brukar en hjälte träda in och bistå protagonisten i kampen mot de onda och återställa den rubbade ordningen. Polisen var den som förväntades spela hjälterollen men samtliga fokusgrupper berättade historier om hur polis tagit väldigt lång tid på sig att komma eller nonchalerat nödroppen och inte kommit alls och därmed inte lyckats inte leva upp till rollförväntningen. Polisens brist på engagemang beskrevs ofta som ett hinder för ett lyckligt slut. Ungdomarna berättade historier om hur inget hade hänt efter en polisanmälan eller hur polisutredningar lagts ned.

- En tjej som blev våldtagen har inte ens fått ett brev om vad som händer med anmälan. Ska man få tillbaka tilliten måste det där fixas med en gång. Det går ju inte att vänta med en sån grej. En annan tjej som blev mörbultad av sin kille gick till polisen med sin pappa och anmälde men ingenting har hänt. Hon är också helsvensk. Det är inte bara invandrare.

Som förklaring till polisens oförmåga att leva upp till rollförväntningarna diskuterades om poliserna var rädda för vissa situationer. Det skulle i så fall vara oförenligt med hjälterollen. Ungdomarna menade att oavsett situation måste polisen våga göra ingripanden.

- Jag vet inte om det var Backa eller Biskop? Dom här bilbränderna, dom kastade ju golfbollar också, och stenar. Och det hade hänt nånting så hade polisen sagt ”Nej, vi tänker inte komma dit, vi vågar inte”. Men det är ju deras jobb att åka dit och kolla vad som har hänt. Tänk om någon hade legat död.

Många var irriterade på att polisen ägnade sin kraft åt ständigt återkommande poliskontroller av unga mopedister eller ungdomsgäng som ”bara står och hänger”.

- När man ringer polisen och det har hänt nåt allvarligt så kommer dom inte direkt, dom kommer efter en och en halv timma, två timmar. Det är störande när man bor i ett område som

Bergsjön. Men dom reagerar direkt en moppe kommer, då ska dom stoppa den. Det är onödigt att lägga tid på sånt. Dom tar onödiga grejer i stället för dom allvarliga.

De flesta menade att en bra polis istället skulle rikta sitt fokus på tungt kriminella och inte tråkiga ungdomar, något som bara skulle leda till oroligheter och bråk och till att ungdomar tappade tilltron till polisen. Som exempel på allvarliga brott som polisen ignorerade berättades historier om våldtäkter, tjejer som drogats på krogen och hur kända maffiabossar är på fri fot trots att alla vet att de är grovt kriminella.

Man förklarade polisens prioriteringar med att området stämplades som den farliga förorten. Stigmatiseringen av deras socialt utsatta område uppfattades dock som orättvist och polisens närvaro sågs mest som ett sätt att göra livet för invånarna ännu jobbigare än vad det redan var.

- Folket där känner sig redan utpekade. Folk som kommit hit från ett land som är krigsdrabbat eller kommer från en tuff bakgrund eller har det tufft hemma bara, dom känner sig redan utpekade. Och tidningar, media, polisen och allt annat som du egentligen ska se upp till pekar ut dig ännu mera så blir det ännu jobbigare för dig. Om du redan är känslig för det, då blir det bara värre.

Invandrare och deras barns föreställningar om polisen skulle kunna präglas av föreställningar om polisbrutalitet i hemlandet. Men så var fallet endast i den fokusgrupp där två av deltagarna var födda utomlands. Minnen av afghansk polisbrutalitet gjorde att en respondent upplevde stort obehag även när hon mötte svensk polis. Men de två diskuterade också polisövergrepp de sett på filmer på Internet. Släktingar hade förklarat för dem att den svenska polisen inte var som den afghanska men hade ändå uppmanat dem att vara försiktiga och skeptiska till också den svenska polisens goda avsikter. Genom att vara snälla och trevliga kunde den svenska polisen vinna deras förtroende och tillåtas komma tillräckligt nära för att sedan slå till.

- Min morbror säger att i Sverige skrattar polisen hela tiden men dom dödar dig med den mjuka kniven.

Förtroendet för den svenska lagstiftningen var lågt. Flera sa att man antagligen inte skulle polisanmäla ett brott man utsatts för utan i första hand försöka lösa detta på plats och ställa själva. Man hade liten förhoppning till att polisen skulle utreda brottet eller tro på deras vittnesmål. Det var det heller ingen självklarhet att ställa upp som vittne. Ungdomarna uttryckte en oro för att inte bli trodda i rätten och att gärningsmannen därför skulle gå fri och kräva dem på hämnd eller att gärningsmannen om han fälldes skulle få ett kort straff. En fokusgrupp an-

såg att straffskalorna var för låga och att Sveriges fängelser var att betrakta som rena lyxen eller åtminstone i klass med sämre hotell. Samtidigt berättade en respondent om en fängslad, jämnårig kamrat som inte orkar med fängselivet utan hade rymt flera gånger. Gruppen kom fram till att ett hårdare straff antagligen inte påverkar de som redan är kriminella men att ett hårt straff skänker rättvisa till offret.

I en av fokusgrupperna där flera respondenter kände varandra sedan tidigare berättades hur en av ungdomarna hade skadats allvarligt när han körde moped och skulle stoppas och kontrolleras av polisen. Episoden färgade av sig i många av narrativen i denna fokusgrupp. Händelsen uppfattades som djupt orättvis och polisens agerande som överdrivet våldsamt och till och med livsfarligt. Eftersom händelsen inträffade samtidigt som ett stort antal bilbränder i området var det gruppens övertygelse att polisen såg alla unga mopedister som misstänkta brandanläggare och att det var därför som de tog till våldsamma medel för att stoppa deras kamrat. Polisen hade en annan syn på händelsen men i gruppen hade en övertygelse vuxit fram om att det var omöjligt att vinna mot poliser i en rättstvist. Man berättade om hur poliserna jagat bort andra unga som bevittnat händelsen och i gruppen fanns en uppfattning om att poliser höll varandra om ryggen.

Många delade uppfattningen att unga människor från dessa områden inte skulle kunna få rätt om man anmälde poliser som diskriminerat, kränkt eller misshandlat dem. Polisens höga anseende i kombination med förortsungdomars låga status gjorde utgången av en sådan polis-anmälan given. Någon såg likheter mellan poliser och kriminella gäng: stark sammanhållning, enad front och en kultur av att inte tjalla eller gola ner varandra. Därför åkte poliser så sällan fast.

- När åkte en polis fast senast? På nått sett lyckas dom alltid, det värsta som kan hända är att dom blir flyttad till en annan avdelning eller nått sånt. Jag ser dom EXAKT som gäng, dom håller ihop som alla andra gäng gör.

Genom att konstruera polisen som ett gäng som liknar alla andra (kriminella) gäng skapades förutsättningar att byta genre. Rollen som orättvist behandlat offer för socioekonomisk segregation, kriminalitet och korruperade poliser tilltalar kanske inte alla. En mer attraktiv roll fanns att tillgå i thrillern.

8.3. Den spännande thrillern

I filmens värld kännetecknas thrillern och den närliggande genren *crime film* av action och handlingskraftiga hjältar som utmanar antagonisten i en hård och våldsam värld (Corrigan

2004, s. 310-312). Med thrillerns hjälp kunde ungdomarna skapa lite spänning i tristessen och i bästa fall känna att rättvisa skipats. När ungdomarna berättade historier i denna genre handlade de om hur man hade utmanat polisen genom att munhuggas med dem, hur man gjort bort dem och skrattat åt dem eller kört ifrån poliser på hårt trimmade mopeder. I thrillers värld kunde de ökända kriminella gängen bli förebilder, främst för de unga killarna.

- Dom kollar ju på dom här gängen, OG, HA och alla dom här. Dom tänker säkert att dom är coola och dom är grymma och jag vill bli som dom. Då börjar dom med såna grejer. Småsaker först, sen blir det bara större och större.

Om polisen i ungdomarnas ögon spelade rollen som hårdkokt snut på ett övertygande sätt förstärktes uppfattningen om att det var en thriller som utspelades. Många av narrativen handlade om polisens tuffa attityder och hur dessa byggde upp en obehaglig spänning mellan polis och unga i många stadsdelar. Ungdomarna fick frågan om vad de trodde att polisernas tuffa attityd och bryska metoder berodde på? De flesta svarade de att poliserna antagligen trodde att detta skulle verka avskräckande men att det i själva verket fick en motsatt effekt. Ungdomarna blev istället mer irriterade och förbannade på poliserna.

Samtliga fokusgrupper ville se poliser som bättre kunde kommunicera med ungdomar. När polisen uppträdde hövligare och trevligare kände ungdomarna sig tryggare och säkrare. Man hade förståelse för polisyrkets svårigheter som ställde speciella krav på de enskilda poliserna och man förstod att poliser ibland måste handla bestämt och tufft. Samtidigt menade man att poliser måste kunna hantera ilska och frustration på ett ansvarsfullt sätt.

- Dom skulle varit trevliga, då skulle ungdomarna uppskattat det. Nu kommer dom när man står med några i Bergsjön och hoppar ut ur buskarna. ”-Mot väggen” och så börjar dom tulla en. Dom är buskmänniskor ju!

Ungdomarna påtalade vikten av att poliser är tålmodiga och inte låter sig provoceras av ungdomar som gärna vill testa gränser och polisens tålamod. Detta tålamod kräver social kompetens och kunskap att hantera konflikter konstruktivt. De poliser som inte klarade detta betraktades som dåliga och kallades för svin eller grisar medan de som levde upp till rollförväntningarna och uppträdde sakligt och korrekt beskrevs som goda poliser.

Samtidigt var misstänksamheten hög bland många av respondenterna och polisens försök till relationsskapande tolkades ibland som försök att skaffa underrättelseinformation. I en fokusgrupp tyckte en deltagare att det var trevligt när polisen ville sitta ner och samtala över en

fika och att detta var ett bra sätt att skapa bättre relationer. Men en annan deltagare i fokusgruppen konstruerade snabbt om dramat till en thriller.

- Polisen tror dom är smarta när dom bjuder för att få information och sånt. Visst man kan ta emot men då gäller det att tänka smart och så. Du ska ju inte öppna din mun och bli deras bästa vän. Ta bara emot och sen: -Hej då.

Efter denna kommentar var gruppens diskussion om relationskapande åtgärder slut.

När polisen agerar alltför fientligt och repressivt mot ungdomar kommer dessa i likhet med thrillerens protagonisterna att försöka ge igen genom att "jiddra" eller reta polisen. Två fokusgrupper berättade om hur ungdomar genom att först anlägga en brand lockat dit polis och vaktare och när dessa började jaga ungdomar så skar andra sönder bildäcken och krossade ruttorna på deras fordon i en vedergällningsattack. Syftet var att misskreditera poliserna och få dem att tappa ansiktet som hämnd för tidigare oförrätter. Men attackerna fungerade inte bara som en kraftmätning med polisen utan var också en tävling mellan ungdomar i olika stadsdelar.

- Polisen hade kommit dit och tullat och dragit vapen framför föräldrarna och så. Så dom tände eld på skräp och brädor i en gångtunnel, släppte handbromsen på bilar, tände eld på dom och rullade iväg dom, sköt med pistoler i luften, allt för att reta polisen. När polisen kom punkterade ungdomar däcken det första dom gjorde. Allihopa stod och gömde sig och kollade och skrattade åt polisen. Om en förort tänder eld på bilar vill ju dom andra också göra det. Till sist började folk i olika förorter komma överens om exakta tider för bränder och sånt.

Fokusgrupper från Backa menade att 2009 års turbulenta höst skärpte konflikten mellan ungdomar och polis avsevärt och att det finns en risk att det spända läget urartar i kravaller. Ju mer polisen hade ökat sin närvaro desto mer spänt hade läget blivit.

Jag frågade fokusgrupperna i slutet av intervjuerna om hur relationen till polisen skulle kunna bli bättre och vad de ansåg vara lämpliga åtgärder för att hantera de problem som förknippades med deras stadsdelar. Många hade svårt att se hur den negativa utvecklingen skulle kunna vändas. Ett samhälle utan polis önskade ingen fokusgrupp. Det skulle resultera i kaos eller krigsliknande tillstånd och brottslingarna hade kunnat få härja fritt i ett laglöst land. De flesta efterlyste ett mer engagerat och rättvist beteende från polisens sida. Man ville se poliser som lugnt och sakligt försöker få fram nyanserade bilder av händelser och inte gå hårdare åt vissa grupper än andra. Poliser som växt upp i socialt utsatta områden skulle genom sina erfarenheter om invånarnas livsvillkor ha rätt färdigheter för att effektivt kunna arbeta brottspre-

ventivt i dessa områden. Framförallt önskade man att de som beslutar om polisens arbetsuppgifter bättre skulle sätta sig in i de socialt utsatta områdenas problematik. Detta gällde såväl polisens ledning som politiker.

Man ville också se en mindre socioekonomisk koncentring och en större blandning av människor i alla Göteborgs stadsdelar. Det hade givit nya idéer, intryck och kamrater. Man efterlyste möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden och satsningar på utrustning i områdena. Man önskade till exempel nya eller ombyggda affärscentra men också sociala satsningar som ungdomsgårdar och fritidsaktiviteter för att bryta tristessen. Även andra sociala brottspreventiva åtgärder som till exempel Lugna gatan¹ lyftes fram som exempel på bra åtgärder.

8.4. Föreställningens grupprocesser

Under intervjutillfällena fick jag flera gånger exempel på hur ungdomarna förhandlade om föreställningar och hur gemensamma narrativ etablerades. En diskussion i en fokusgrupp handlade om vilka lagliga rättigheter man hade när polisen skulle utföra kontroller och visitationer. Samtalet utvecklades till en diskussion om lämpliga strategier för att hålla polisen på behörigt avstånd. De kriminellt erfarna i gruppen informerade övriga om innehållet i lagen och rättade de deltagare som hade ”fel”. Detta ledde till att direkt felaktiga föreställningar om lagar och rättigheter spreds mellan gruppmedlemmarna. Man hade en föreställning om att polisens möjligheter att visitera och kontrollera var betydligt mindre än vad lagstiftningen de facto medgav. Därmed förstärktes känslan av att bli kränkt av polisen och den narrativa genren drama.

När en deltagare berättade en historia om hur polisen behandlat honom orättvist skyddade ofta andra till och skyddade denna definition genom att berätta andra exempel på oskyldiga ungdomar som kränktes av poliser. Genom ett dramaturgiskt samarbete skyddades inte bara situationsdefinitioner utan också självpresentationer (Heidegren & Wästerfors 2008, s. 62).

Ungdomarna lyssnade intresserat på alla de nya och gamla historier som berättades om polisens orättvisa behandling av stadsdelarnas unga. Historierna var orättvisa eftersom ungdomarna aldrig vann kampen mot poliserna. Peterson (2008) pekar på subkulturella likheter i fråga om synen på styrka, makt, och respekt mellan vissa typer av poliser och gatuorienterade ungdomar. Både grupperna är handlingsorienterade och vill vinna respekt och auktoritet. Men ungdomarnas lägre position gör att de aldrig kan vinna maktkampen. Om de har gett sig in i den får de oftast lämna den som förlorare och med en känsla av oförrätt (Peterson 2008, s. 114). En del av narrativen var nya men det fanns också historier som gick många år tillbaka i tiden. Mattias Wahlströms (2008) rapport *Se sig själv från andra sidan* styrker bilden av att

¹ Lokala nattvandrare som bygger relationer med ungdomar på gator och torg.

minnen från polisens övertramp kan bli långlivade i de grupper som utsatts för dem (Wahlström 2008, s. 24).

I thrillerns värld finns det dock en möjligt vinna kampen. I en filmisk thriller är det inte ovanligt att polisen får ta antagonistrollen och spela den som sätter hinder i vägen för protagonisten. Denna kan vara en oskyldig medborgare i en våldsam eller hård kamp för rättvisa men kan också vara en smart bankrånare, en fingerfärdig tjuv eller en annan brottslingar. Protagonisten i dessa filmer går förstas oftast segrande ur kampen. Att jämföra sig med dessa kriminella hjältar istället för med offret i dramat kan bidra till att stärka självkänslan (Tajfel 1978, se Brown 2000, s 311-312). Thrillern ger också de uttråkade unga tillgång till den kriminella världens kittlande spänning, eller med Jack Katz begrepp, *sneaky thrills* (Katz 1988, s.52). Att snatta en eftertraktad vara eller vandalisera en bil skapar spänning under tiden brottet begås och efteråt väcks en euforisk känsla över att ha klarat av att genomföra brottet och komma undan med det (Katz 1988, s. 64).

Narrativens mise-en-scène var under ständig förhandling i fokusgrupperna beroende på vilken genre som berättades. Ibland ifrågasattes schablonbilden av den farliga förorten och ungdomarna intog en sorts försvarsposition och försökte nyansera bilden av den egna stadsdelen (jfr. Hammarén 2008, s. 117; Uhnoo 2009, s. 35). Man menade att när hela områden och dess invånare kollektivt stämplades som kriminella ledde det till att det etablerade samhället vände dem ryggen (jfr. Becker 2006, s. 22-23). Andra gånger bekräftade ungdomarna bilden av gängbrottsligheten och områdets farlighet och behovet av en stark polis som med kraft tog hand om den organiserade brottsligheten.

Ibland uppstod rollkonflikter som påverkade interaktionen med poliserna på gatan. Områdets föreställda farlighet gjorde det lockande för några av ungdomarna att presentera sig för de andra som en man inte bråkar med. Andra såg farligheten som en möjlighet till spänningsökande. Anderson (1999) talar om vissa platser som staging areas som exempelvis skolgårdar, affärscentra, torg och gator där grannskapets yngre invånare ägnar sig åt intrycksstyrning och presentationer av sig själva och sina egenskaper (Goffman 1959/1974). Inte sällan handlar framställningen om att med dramaturgisk rationalitet bekräfta att en person från ”a ’bad’ area is bad” (Anderson 1999, s. 77; Engdahl & Larsson 2006, s. 61). Farlighet och tuffhet ger respekt och status som kan ses som bristvaror i dessa områden där invånarna ofta saknar pengar, jobb och statusprylar (Hammarén 2008, s. 119-121; Björk 2009, s. 66).

Ungdomars vana att samlas och hänga i grupp på gator och torg är en viktig del av deras identitetsskapandet men kan öka risken för att polisen ska tolka ett vanligt kamratgäng som ett

kriminellt gatugång (jfr. Forkby 2008, s. 31; Peterson, Svensson & Addo 2003, s. 198-200; Peterson 2008, s. 99). Missförstånd kan lätt uppstå när polis och ungdomar tolkar en situation helt olika. Det tidigare nämnda polisingripandet vid affären kan stå som exempel på detta. Situationen definierades olika av de båda grupperna vilket resulterade i ett hårdhänt polisingripande och en upplevd kränkning eller provokation (jfr. Heidegren & Wästerfors 2008, s. 50).

Om ungdomar spelar rollen som farlig på ett trovärdigt sätt blir de också misstänkta i polisens ögon. Om dessutom en person i gruppen tidigare begått ett brott eller varit misstänkt kan hela gruppen hamna i polisens sökarljus. Liv Finstad (2000) beskriver hur Oslos ordningspoliser utvecklat en särskild blick för det misstänkta, som inte sällan riktas mot en speciell typ av personer som Finstad benämner *gatufolk*. De som stoppas och kontrolleras är som regel tidigare kända av polisen och kontrollen syftar till att störa och oroa verksamheten i dessa kretsar (Finstad 2000, s. 113). Polisens brottsförebyggande och proaktiva arbete i Danmark har studerats av Lars Holmberg (2003) och även han kunde se att polisens misstänksamhet ofta grundades på vilken typ av person den misstänkte befanns vara (Holmberg 2003, s. 28).

Enligt den så kallade *Eurogangdefinitionen* har ett gatuorienterat gäng en varaktighet, en uppsättning vad Björk kallar "*outlaw attityder*", en gruppidentitet som baseras på illegala handlingar och en fientlighet mot polisen (Björk 2006; Björk 2008; Peterson 2008, s. 99; Forkby 2008, s. 31). Undersökningens fokusgrupper kunde enligt denna definition placeras på ett kontinuum från kamratgäng till kriminellt gatugång. Om polis ingriper mot ett kamratgäng i tron att det är ett kriminellt gatugång kan det få till effekt att gängets förstärker sin identitet som farligt gatuorienterat gäng och en redan negativ inställningen till polisens arbete försämras (jfr. Goffman 1971, s. 14; Becker 2006). Ett tidigt ingripande mot ett gatuorienterat gäng skulle å andra sidan kunna förhindra att gänget gör kriminell karriär. Det är dock svårt att förutsäga vilka kamratgäng som skulle kunna utvecklas till kriminella grupperingar. För det krävs en noggrann analys av samspelet mellan en mängd risk- och skyddsfaktorer (Björk 2006, s.55-56; Forkby 2008, s. 32-34).

9. Sammanfattande diskussion

Resultatet av undersökningen visar att ungdomarna i fokusgrupperna såg sina socialt utsatta stadsdelar som segregerade och trista miljonprogramsområden och å andra sidan farliga och ibland spännande förorter. Man hade högt ställda förväntningar på polisen som denna oftast inte lyckades leva upp till. Polisen betraktades istället som oengagerad, provocerande och ibland direkt kränkande. Ungdomarnas föreställningar var ständigt mål för intrycksstyrning och kontroll av kamratgruppen men också av polisens agerande i interaktionen med ungdomarna (jfr. Heidegren & Wästerfors 2008, s. 61).

Den tvetydiga bilden av skådeplatsen och dess kulisser tillhandahöll lämpliga mise-en-scènes för såväl dramer som thrillers. I dramat förnekades de socioekonomiskt utsatta ungdomarna rättvis likabehandling medan i thrillern tog man ta saken i egna händer och skipade rättvisa på egen hand. Föreställningar om den egna livsmiljön som farlig gav kamratgänget en spännande scen där medlemmarna kunde testa olika roller och identiteter i interaktion med ingruppen och utomstående (jfr. Tajfel 1978). Den actionbetonade thriller som spelades upp i ungdomarnas närmiljön gav tuffa och hårda rollkaraktärerna att besätta. När skådespelet övergick i verklighet genom dramatiska konfrontationer med polisen förstärktes successivt såväl konflikten som identifikationen med rollkaraktärerna. En alltför stark identifikation med rollen och internalisering av gruppens föreställningar skulle kunna leda till en självstereotypifiering (Brown 2000, s. 138). De i gänget med bäst resurser har kanske möjlighet att hoppa av och hitta andra identitetsskapande roller om skådespelet och pjäsen går för långt. Medlemmar som saknar andra alternativ riskerar dock att bli kvar i gänget som därigenom skulle genomgå en radikaliseringsprocess (jfr Ruggiero 2006, s 101; Becker 2006). Gruppinteraktionens identitetsskapande processer gjorde inte sällan polisen till en formativ utgrupp.

Ju tidigare i denna process polisen ingriper i gatugängets rollprovningar desto större möjlighet anser man sig ha att förhindra brottskarriärer. Genom att hårdare kontrollera de grupper som utgör de högsta riskerna för brottslighet försöker samhället försäkra sig om att minimera brottsligheten. I detta riskberäknande samhälle ökar kraven på lag och ordning. Detta påverkar polisens operativa verksamhet där fokus flyttas från att spana efter och kontrollera *suspekta individer* till *grupper ur suspekta sociala kategorier* (Young 1999, s. 44). Harcourt (2007) menar att antagandet att ett sådant försäkringstänkande är brottspreventivt effektivt bygger på uppfattningen att alla grupper reagerar likadant på hårdare kontroll och att det finns en sorts *elasticitet* som gör att hårdare kontroll leder till ökad laglydnad. Men han menar att det finns flera risker med det intensivt riktade polisarbetet. När andra grupper upplever att polisens sö-

karljus sveper bort från dem kan brottsligheten öka i dessa grupper och om dessutom inte den utpekade gruppen reagerar på ökade bevakningen med större laglydnad så leder detta till en ökning av brottsligheten (Harcourt 2007, s. 23). Resultatet av denna studie visar att ett riktat polisarbete mot Göteborgs socialt utsatta områden inte per automatik ger mer laglydnad. Undersökningens deltagare upplevde istället polisens ökade intresse för de unga i områdena som provocerande eller kränkande. Det bidrog till att minska tilliten till polisen och förstärka bilderna av det orättvisa dramat och den spännande thrillern.

Rollen som polis blir är att spela och förväntningarna är höga. Micael Björk (2009) som följt polisens arbete i dessa områden pekar på vikten av att ungdomspolisarbete är ihärdigt in-kännande utan att vara godtroget (s. 77). Min slutsats är att polisens riktade arbete i Göteborgs socialt utsatta områden bör utföras med takt och känsla och med god kunskap om kulturella och sociala föreställningar för att inte vara kontraproduktivt eller stigmatiserande.

10. Vidare forskning

För att fördjupa förståelsen om de faktorer som försvårar respektive underlättar relationen mellan ungdomar och poliser krävs vidare forskning. Denna studie avgränsade sig till att ha undersökt hur ungdomar från *några* av Göteborgs stadsdelar såg på sig själva, polisen och polisens arbete. Den bör kompletteras med fler undersökningar av ungdomsgrupper i andra områden. Studier om ungas upplevelser av tristess och spänningssökande strategier skulle kunna bidra till att också få förståelse för andra faktorer som påverkar ungdomarnas handlingsalternativ och föreställningar om sin livsvärld.

11. Referenser

- Anderson, Elijah (1999). *Code of the Street. Decency, Violence, and the Moral Life of the Inner City*. New York. W. W. Norton & Company.
- Anderson, Elijah (2002). The Ideologically Driven Critique. *American Journal of Sociology*. 107, Number 6 (May 2002), 1533-1550.
- Becker, Howard S. (2006). *Utanför. Avvikandets sociologi*. Lund. Arkiv.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2005). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2. omarb. uppl. Lund. Studentlitteratur.
- Björk, Micael (2006). *Ordningmakten i stadens periferi. En studie av polisiära gänginsatser i Göteborg, 2004-2005*. Eslöv. Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Björk, Micael (2008). Fighting Cynicism. Some Reflections on Self-Motivation in Police Work. *Police Quarterly*. Vol. 11, No. 1, 88-101.
- Björk, Micael (2009). *Gängbekämpning. Om polisinsatser mot organiserad brottslighet*. Malmö. Gleerups.
- Brown, Rupert (2000). *Group processes. Dynamics within and between groups*. Malden, MA. Blackwell.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (1996). *Invandrare och invandrares barns brottslighet. En statistisk analys*. Författare: Ahlberg, Jan. Rapport 1996:2. Stockholm. Brottsförebyggande rådet
- Chatman, Seymour Benjamin (1978). *Story and discourse. Narrative structure in fiction and film*. Ithaca. Cornell U.P.
- Corrigan, Timothy & White, Patricia (2004). *The film experience. An introduction*. Boston Basingstoke. Bedford/St. Martins ; Palgrave Macmillan.
- Czarniawska, Barbara (2004). *Narratives in social science research*. London. SAGE.
- Ejvegård, Rolf (2009). *Vetenskaplig metod*. 4 uppl. Lund. Studentlitteratur.
- Engdahl, Oskar & Larsson, Bengt (2006). *Sociologiska perspektiv. Grundläggande begrepp och teorier*. Lund. Studentlitteratur.
- Finstad, Liv (2000). *Politiblikket*. Oslo. Pax Forlag A/S.
- Forkby, Torbjörn (2008). *Gängrelaterat ungdomsarbete. Utvärdering av Ung & trygg i Göteborg*. 1. uppl. Göteborg. FoU i Väst.
- Glover, Karen S (2007). Police Discourse on Racial Profiling. *Journal of Contemporary Criminal Justice* 2007; 23; 239. Vol. 23, No. 3, 239-247.
- Goffman, Erving (1959/1974). *Jaget och maskerna. En studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm. Rabén & Sjögren.
- Goffman, Erving (1971). *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Stockholm. Rabén & Sjögren.

- Goodey, Jo (red.) (2006). Ethnic Profiling, Criminal (In) Justice and Minority Populations. *Critical Criminology*. Volume 14, Number 3, 207-212.
- Granér, Rolf (2004). *Patrullerande polisens yrkeskultur*. Lund. Socialhögskolan, Lunds universitet.
- Hammarén, Nils (2008). *Förorten i huvudet. Unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*. Stockholm. Atlas.
- Harcourt, Bernard E. (2007). *Against prediction. Profiling, policing, and punishing in an actuarial age*. London. University of Chicago Press, Chicago, Ill..
- Heidegren, Carl-Göran & Wästerfors, David (2008). *Den interagerande människan*. Malmö. Gleerups.
- Helkama, Klaus, Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela (2000). *Socialpsykologi. En introduktion*. Malmö. Liber.
- Holmberg, Lars (2003). *Policing stereotypes. A qualitative study of police work in Denmark*. Glienicke/Berlin; Madison/Wis. Galda + Wilch Verlag.
- Israel, Lena (1991). *Filmdramaturgi och vardagstänkande. En kunskapssociologisk studie*. Göteborg. Daidalos.
- Katz, Jack (1988). *Seductions of crime. Moral and sensual attractions in doing evil*. New York, N.Y. Basic Books.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Andra upplagan. Lund. Studentlitteratur.
- Lapidus, Jens (2006). *Snabba cash. Hatet, drivet, jakten*. Stockholm. Wahlström & Widstrand.
- Morgan, David L. (1996). Focus Groups. *Annual Review of Sociology*. Vol. 22, , s. 129-152.
- Pain, Rachel (2001). Gender, Race, Age and Fear in the City. *Urban Studies*. Vol. 38, nr 5-6, s. 899-913.
- Peterson, Abby (2008). Who 'Owns' the Streets? Ritual Performances of Respect and Authority in Interactions Between Young Men and Police Officers. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. Vol. 9, , ss 97-118.
- Peterson, Abby, Svensson, Lennart G & Addo, Tobias (2003). *Ungdomar i vardagens väv. En sociologisk studie av ungdomars gruppbyggande i en storstadsförort*. Lund. Studentlitteratur.
- Polismyndigheten Västra Götaland. Länskriminalpolisen. Underrättelseroteln (2005). *Rekrytering till kriminella gäng i Göteborg*. Göteborg. Polismyndigheten i Västra Götaland.
- Polismyndigheten i Västra Götaland (2006). *TILLIT - en strategisk vision för förtroende och prevention*. Göteborg. Polismyndigheten i Västra Götaland.
- Riessman, Catherine Kohler (1993). *Narrative analysis*. Newbury Park. Sage publications.
- Rikskriminalpolisen (2009). *Rapport 2009:1 - Problembild 2011*. Stockholm. Kriminalpolisenheten – Underrättelsesektionen.

- Ruggiero, Vincenzo (2006). *Understanding political violence. A Criminological Analysis*. Maidenhead. Open University Press.
- Russell-Brown, K. (2007). Can blue help you?. *Journal of Criminology*. Vol. 6, No. 1, 5-23.
- Sarnecki, Jerzy (2006). Brottslighet hos personer födda i Sverige och i utlandet ur ett strukturellt diskrimineringsperspektiv. I Sarnecki, J. (red.) *SOU 2006:30: Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering*. s. 347-379. Stockholm. Statens Offentliga Utredningar.
- Sollund, Ragnhild (2006). Racialisation in police stop and search practice – the Norwegian case. *Critical Criminology*. Vol. 14, Number 3, ss 265–292.
- Statens offentliga utredningar SOU 2005:56. *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*. Sverige. Stockholm
- Statens offentliga utredningar SOU 2005:69. *Sverige inifrån. Röster om etnisk diskriminering*. Sverige. Stockholm Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering
- Statens offentliga utredningar SOU 2006:30. *Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet*. Sverige. Stockholm. Utredningen om Makt, integration och strukturell diskriminering.
- Tajfel, Henri (1978). *Differentiation between social groups. Studies in the social psychology of intergroup relations*. London. Acad. P. in coop. with European assoc. of experimental social psychology.
- Thomas, William Isaac & Thomas, Dorothy Swaine (1928). *The child in America. Behaviour problems and programs*. New York. Knopf.
- Uhnoo, Sara (2009). *Ungdomars tal om rädsla för våld*. Göteborg. Tryggare och mänskligare Göteborg, Göteborgs stads brottsförebyggande råd..
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm. Vetenskapsrådet.
- Young, Jock (1999). *The Exclusive Society. Social Exclusion, Crime and Difference in Late Modernity*. London. SAGE Publications Ltd.
- Wahlström, Mattias & Polishögskolan (2008). *Se sig själv från andra sidan. En sammanställning och analys av polisens intervjuer med "motparter"*. Solna. Polishögskolan.
- Weitzer, Ronald & Tuch, Steven A. (2002). Perceptions of Racial Profiling. Rage, class and personal experience. *Ciminology*. Volume 40, Number 2, 435-456.
- Westin, Charles & Nilsson, Angela (2009). *Attityd- och bemötandeproblem inom polisen. Rapport till Rikspolisstyrelsen*. Stockholm. Rikspolisstyrelsen.
- Wibeck, Victoria (2000). *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund. Studentlitteratur.

12. Appendix

12.1. Intervjuguide

12.1.1. Före deltagarna kommer

Placering: Inte moderator i fokus, så osynligt som möjligt, ej kortända av bord.

Kolla tekniken

12.1.2. När de kommit

Småprata, få dem att känna sig hemma. Bryt isen.

12.1.3. När de satt sig

Berätta kort om att **kandidatuppsatserna handlar om polisarbete och hur ungdomar i olika göteborgska stadsdelar uppfattar detta**. Mitt perspektiv är unga människor

Berätta om **bandspelaren** och att allt som sägs kommer att **anonymiseras**. Dela ut informerat samtycke och kontrollera om det finns frågor om detta. Samla in de underskrivna dokumenten.

Berätta **hur intervjun ska gå till**: *Ni får prata helt fritt själva och jag ska försöka säga så lite som möjligt själv. Prata gärna med varandra. Jag kommer kanske in om det är något särskilt ämne jag vill ta upp eller så. Jag är inte ute efter "rätt" eller "fel" åsikter, utan allt vad ni vill säga om temat är intressant.*

12.1.4. Egna förhållningstips

Ge akt på om någon dominerar eller är aggressivt och hindrar andra från att tala. Moderera i så fall.

Var uppmärksam så inte en deltagare stjälar andras turer eller tar för många fria turer.

Uppmärksamma om deltagarna ställer frågor till varandra. Det finns spännande frågeställningar att upptäcka. Ställ följdfrågor.

Kolla samspelet, Hur vissa berättelser dominerar. Hur ser den gemensamma definitionen ut?

12.1.5. Intervjun

1. Inledning/öppning:

Starta bandspelaren och öppningsrunda. Underlätta vid behov starten av konversationen.

2. Hur ni ser på polisens arbete i er stadsdel?

3. **Har ni själva varit i kontakt med polisen?**
4. **Vad har ni hört andra berätta om möten med poliser.**
5. **Hur talar föräldrar, vänner skola, släktingar om polisen?**
Om diskriminerande: Vad gjorde detta till diskriminerande? Vad skulle göra att man inte känner sig diskriminerad?
6. **Hur är en bra polis?**
7. **Om du blir vittne till ett brott, skulle du då tala med polisen?**
8. **På vems uppdrag arbetar polisen?**
9. **När har man behov av polisen? / Vem och när finns det behov av polisens skydd?**
Inbrott/Familj hotas
10. **Finns det en konflikt mellan polis och förortsungdomar?**
Vad beror den på? Vad består den i, hur kommer den till uttryck? Killgrej?
11. **Hur tror ni att polisen ser på er i er stadsdel?**
Hur tänker poliser om förorten och förortsungdomar tror ni?
12. **Hur ser ni själva på er stadsdel?**
Vad är bra? Känner ni samhörighet? Vilka problem finns där? Vad tänker ni om dom som bor där? Bor ni i ett problemområde? Påverkas relationen till polisen av att ni bor där ni bor? Hur känns det?
13. **Hur skulle det se ut i er stadsdel om det inte fanns polis?**
14. **Hur ser ni på andra stadsdelar?**
Och hur är dom som bor där?
15. **Hur ser ni på Göteborg?**
Hur vill ni beskriva Göteborg? Vad är bra i Göteborg? Vad är dåligt?
16. **Finns det segregering i Göteborg? Vad kan det leda till?**
17. **Slutfråga**
Är det någonting vi har missat? Är det någon som vill tillägga någonting?

12.1.6. Efteråt

Be om kontaktuppgifter, tel, mail och kolla om jag får återkomma vid behov. Fråga om de vill ha den färdiga uppsatsen? Erbjud att maila ut den.

13. Populärvetenskaplig framställning

Enligt rapporter från polisen finns det en stor risk att unga, andra generationens invandrarkillar från Göteborgs förorter hamnar i gängbrottslighet. Dessa unga riskpersonerna kan komma att bli nästa generation av grovt kriminella i Göteborg och rapporterna rekommenderar att polisen fokuserar på dessa riskgrupper. Men när polisen riktar sitt sökarljus mot de göteborgska förorterna riskerar även oskyldiga att bli misstänka som brottslingar.

Att som oskyldig pekats ut som brottsling kan förstöra förtroendet för polisen. Det är därför viktigt att ta redan på vad ungdomar i Göteborgs socialt utsatta stadsdelar tänker och tycker om polisen och polisens arbete men också om sig själva och sin stadsdel. Eftersom polisen riktar in sig på ungdomar och dessa ofta umgås i grupp så är det också viktigt att undersöka hur man pratar om polisen. Därför har fyra grupper av ungdomar intervjuats och fått prata fritt om polisen och sin stadsdel.

I samtalen berättades ofta historier om möten med poliser och genom dessa gick det att förstå mer om vad som gör att man känner sig utpekad som brottsling. Historierna kunde vara dramatiska och handla om orättvisa som när om poliser inte ryckte ut för att hjälpa knivskurna ungdomar eller när polisen la ner en utredning om en våldtäkt. I dessa historier var ungdomarna ofta offer och polisen, som man hoppades skulle hjälpa dem, svek dem. Ofta tyckte ungdomarna att polisen ägnade kraften åt helt fel saker. Istället för att jaga tungt kriminella eller fånga våldtäktsmän så jagade man ungdomar på moped eller gjorde ingenting.

- När man ringer polisen och det har hänt nåt allvarligt så kommer dom inte direkt, dom kommer efter en och en halv timma, två timmar. Det är störande när man bor i ett område som Bergsjön. Men dom reagerar direkt en moppe kommer, då ska dom stoppa den. Det är onödigt att lägga tid på sånt.

Andra historier var mer som spännande thrillers. Ungdomarna berättade om hur man utmanat polisen genom att munhuggas med dem, göra bort dem och skratta åt dem eller köra ifrån poliser på en hårt trimmad moped. I thrillern spelade ofta ungdomarna hjälterollen och den som skipade rättvisa eller gav igen. Bilbränderna under hösten 2009 menade man var exempel på sådan hämnd.

Resultatet visade att flera saker avgjorde hur man uppfattade händelser där polisen var inblandad. En viktig sak var hur man såg på sin egen stadsdel. Staden fungerade som en kuliss för både dramer och thrillers. Genom andra ungdomar, tidningar och TV fick man en bild av

förorten som farlig och som hem åt kriminella gäng. Denna bild tyckte de flesta var mycket överdriven.

- Det kryddas mycket också, dom lägger till. När det blev strömavbrott i Angered så skrev dom i media att det var hundratals ungdomar som ute och vandaliserade. Hundratals? Det är skitmånga. Jag tänkte när läste tidningen att om hundratals ungdomar hade varit ute och vandaliserat i Angered då hade inte Angered funnits kvar. Sen kom det fram att det var ett gäng på fem till tio killar alltså.

Även polisen överdrev farligheten menade ungdomarna. När polisen kom till en stadsdel och med tunga vapen i hand stoppade och kontrollerade ett ungdomsgäng så upplevdes detta som starkt överdrivet.

- Mitt på dagen kom dom hit med typ snipers och sånt.
- Ja, alltså värsta, som det är USA eller nånting, Harlem, the little Harlem.

De flesta tyckte att deras stadsdelar var rätt trista och gråa och att polisen hade fördomar om ungdomar från förorten och behandlade dem sämre än ungdomar i finare stadsdelar.

- Uppdelningen bidrar till att polisen har en sån fucked-up attityd när dom kommer till vissa ställen. Dom har fått en sån bild av samhället; här är överklassen, allt är lugnt, här är underklassen, alla är kriminella och går runt med vapen, vi måste vara mer taggade. När dom är hit är dom på hugget hela tiden, nervösa.

Några gillade spänningen som uppstod när tungt beväpnat polis kom på besök medan för andra spädades rädslan över att bo i en farlig förort på vilket gjorde att man skydda sig genom att spela tuffare än vad man kanske innerst inne var.

Tanken med polisens taktik att rikta in sig på förortens unga och försöka förhindra att dessa blev kriminella var god men fungerade inte riktigt. Istället blev många unga provocerade av att polisen kollade dem mer än brottslingarna vilket minskade tilliten till polisen och förstärkte känslan av orättvisa och förorten som farlig. De flesta av ungdomarna ville helst få möta trevliga poliser som inte dömde dem på förhand.